చంద్రమౌళి చిరమనోరథం

రచయిత:

రెండుచింతల నరసింహశాస్త్రి

౧

చంద్రమౌళి మనోహరాన్ని మొట్టమొదటిసారి చూడటం, పరాశరుడుగారి కొడుకు పెళ్ళిలో మంగళహారతిపళ్లెంపుచ్చుకుని పాట పాడుతూంటేను. వెలిగించిన కర్పూరపు వెలుగులో తళ్తళ్లాడే ఆమె ముఖమును, భోషాణం పక్కను చీకట్లోకూర్చున్న చంద్రమౌళిచూసి ఉస్సురని నిట్టూర్పు విడిచాడు. చక్కగా దువ్వుకున్న శిరః కేశములను వేళ్లుజొనిపి చిందరవందరచేసి ముఖమ్మీద పడేటట్టు చేసికొన్నాడు. ఆ అపూర్వసంఘటనం అతని మనస్సులో ఐతిహాసికసాదృశ్యాలను తళుక్కుమని మెరపించి మరపించినది. నఖశిఖపర్యంతం అతనిలో చలనం కలిగింది. అదివరకల్లా పేరుకున్నమాంద్యం మంచుగడ్డ కరుగునట్లు కరిగిపోతోంది. కాని కూర్చున్నచోటినుంచి కదలలేదు. ఆమెగాత్రమునుండి వెడలు పాట వెల్లువలు అతన్ని ఉన్మత్తుని చేసేశాయి. ఇతర కోలాహలమేమీ అతనికి తెలియడంలేదు. పాటపాడి మనోహరం ఇవతలికివచ్చింది. ఆమె పైటచెరగు చంద్రమౌళికి తాకితీరింది. ఆ పరిమళవాయువీచి అతనిలో మన్మథాగ్నిని రగులజేసింది.

ఇక అక్కడ కూర్చోలేకపోయాడు. తన మలినదృష్టులతో మనోహరాన్ని చూడకూడదనుకున్నాడు. పెళ్ళిపందిరిదాటి వీథి వెలుగులోకి వచ్చాడు.

౨

వేసంకాలపుసెలవ లయిపోయింతర్వాత చంద్రమౌళి స్కూలుఫైనలు క్లాసులో చేరాడు. ఆశ్చర్యం, మనోహరం తనకు సహాధ్యాయిని—అక్లాసే, అదివిజనే! ఆమె కింకా పదిహేనేళ్ళయినా నిండాయో లేదో! కాని ఇంకా పెళ్ళికాలేదు. వాళ్ళతాతయ్యగారెంత గాలించినా తగినసంబంధమే దొరకలేదు. ఆయన వన్నీ గొంతెమ్మకోరికలు. తనమనుమరాలికి కాబోయేవరుడు భాగ్యవంతుడు కావాలి, రూపవంతుడుకావాలి, విద్యావంతుడు కావాలి. అన్ని సల్లక్షణాలూవుండాలంటాడు. అటువంటివాడు మళ్ళీ తమశాఖలోనే దొరకాలంటాడు. ఎక్కడో అసంభవం మనిషి. తిరగ్గాతిరగ్గా పల్నాటి తాలూకాలో వొక సంబంధం దొరికింది. ముఖ్యమైన లోపం వొకటీతప్ప తక్కినవన్నీ బాగానేవున్నాయి. రూపంలోపం. అయితేమటుకేం? బి.యె.,బి.ఎల్. ప్యాసయాడు. ప్రాక్టీసుచేస్తున్నాడు. పిత్రార్జితం కావలసినంత ఆస్తివుంది. దానిమీద సంవత్సరాదాయం దాదాపు అయిదువేలు. ఇంకోఉపలోపం. అతనికీ కాబోయేది రెండో పెళ్ళి. నిస్సంతుగా గతించిన మొదటి భార్యతాలూకు రెండువేల కీమ్మతుగల నగలున్నాయి.అన్నలూ తమ్ముళ్లూ ఎవళ్లూలేరు. ఇద్దరు విధవతోబుట్టువు లున్నారు. వారిద్దరి పేర బ్యాంకులో చెరొక నాలుగువేలూ ఉ

న్నాయి. పెళ్ళికొడుక్కి ముఫై్ఫయేళ్లుంటా యి. తల్లీదండ్రీ వృద్ధులు.

తనమనమరాలి కీసంబంధం చేస్తిమట్టా యెనా బతికి బావుంటే యీఆస్తికంతా కా బోయే వారసు డెవరు? మనోహరంకొడుకు. శివయ్యగారు — మనోహరంతాతయ్య— ఈసంబంధంవిని ఉప్పొంగిపోయాడు. నిపుణు లైన మధ్యవర్తులద్వారా సంబంధం కుదుర్చు కుని తన అల్లుడుక్కూడా తెలియకుండానే తాంబూలాలిచ్చి పుచ్చుకున్నాడు. ముహూ ర్తంకూడా స్థిరపరిచారు. ఇక పదిహేనురోజు లికి మనోహరం ఇంకొకళ్ళపిల్లయిపోతుంది.

ఈశుభవార్త మనోహరంచెవుల బడ్డది. ఆమె కేదో వింతసంతోషం కలుగజేసింది. పెళ్ళిపేరు చెప్పేటప్పటికి సిగ్గొచ్చింది. అదివర కల్లా బాల్యవివాహాలనుగురించీ స్త్రీపునర్వి వాహాలను గురించీ వాళ్ళ తాతయ్యగారితో నిర్భయంగా మాట్లాడే మనోహరానికి ఇప్పు డు 'పురుషుడు' అంటేనేసిగ్గు. క్లాసులో వున్నంతసేపూ, నవ్యసాహిత్యగోష్ఠిలో వున్నం తసేపూ, తన సహాధ్యాయులను చూస్తున్నంత సేపూ ఆమెహృదయంలో కలిగే పొంగులు వేరు. ఇంటికిరాగానే వాళ్ళమ్మమ్మచెప్పే మాటలూ, వాళ్ళతాతయ్యచేసే ఉద్బోధన లూ విన్నంతసేపూ ఆమెహృదయంలో కలిగే క్రుంగుపాటువేరు. మొదటిది ఆమెకు అద్వితీ యానందాన్ని కలుగజేస్తోంది. రెండోది దు స్సాధ్యమైన ఒక లక్ష్యమ్మీదికి ఆమె దృష్టిని మరలుస్తోంది. నవనాగరికతాముఖద్వార మును చేరనున్న తరుణమున దీపములార్పి త్రోవతప్పింప చూచుచున్నారు. మహాంధకా రమున బడద్రోయనున్నారు. ఎవరు? ఆమె కాప్తులైనవారే, ఆమె పురోభివృద్ధి నాకాం క్షించువారే. సంఘపు కట్టుబాట్లకు బద్ధులై తమకుతాము హాని తెచ్చుకొనువారే.

3

చంద్రమౌళికి ఆరోజున వచ్చినలేఖ, అది శుభలేఖ. మనోహరంపెళ్ళికి పిలుపు. దాన్ని చూసి చంద్రమౌళి మోదఖేదమిళితముగ్ధ బాష్పాంబుల గార్చి ఆరోజంతోజల్లా 'మనో హరం! మనోహరం!' అని పలవరించాడు.

రెండోపెళ్ళి కాబట్టి ఒకరోజులోనే కాని చ్చేద్దాం అన్నారు మగపెళ్ళివారు. ఊఁ, మరీ మంచిదన్నారు శివయ్యగారు. మేళ తాళాలతో పెళ్ళి మహావైభవంగా జరిగిపో తోంది. మిస్ మనోహరం మిసెస్ వెంక ట్రామయ్య అయింది.

ఆహ్వానింపబడిన నలుగురు సహాధ్యాయు లూ విందుకు వెడుతూ చంద్రమౌళిని పిల్చా రు. 'రానండీ, రాలేను, తలనొప్పిగావుంది కొం చెం'అన్నాడు. ఎక్కడో సినిక్ లాగా వున్నా డురా అని నవ్వుకుంటూ వెళ్ళిపోయారు మి త్రులు ఫలహారాలకీ వాటికీ.

రాత్రి వూరేగింపు. పూలపల్లకీ. మనోహ రం, మనోహరం పక్కను వరుడు పల్నాటి వెంకట్రామయ్య, బి.ఎ.,బి.ఎల్. వీథిలోసాగి వస్తోంది పెళ్ళివారిపార్టీ. డాబామీద ఈజీ ఛెయిర్లో నడుమరవాల్చిన చంద్రమౌళి చూ శాడు. మెట్లుదిగి కిందికివచ్చాడు. వాళ్ళ గుమ్మాని కెదురుగానే ఆపారు పల్లకీ. అరుగు మీద మంచిపొజిషన్ చూసుకు నుంచు న్నాడు. తనవంకొకసారైనా, చూస్తుందే మో మనోహరం అని తహతహలాడాడు. మనోహరందృష్టులు చంద్రమౌళికోసం వెతికే వుంటాయి. కాని ఆ 'సిగ్గుదొంతరలతెరల' లో నుండి కనుక్కోడం కష్టం. తనమాటే మర్చిపోయిందనుకున్నాడు చంద్రమౌళి. పెళ్ళి వారు ముందుకు నడిచారు. పల్లకీసాగింది.

326

గ్యాసులైట్లవెలుగులూ ముందుకు ప్రాకిపోయినాయి. చంద్రమౌళికి మిగిలిందల్లాచీకటి, కారుచీకటి. లోప లోకశూన్యం, వెలుప లోక శూన్యం.

౪

పెళ్ళి హడావిడి మూలంగా మనోహరం క్లాసుపాఠాలలో చాలా వెనకబడిపోయింది. గ్రూపు మరీ అగాధంకింద వుంది. ఒకచెంప సెలెక్షన్లు వస్తున్నాయి. ట్యూషను చెప్పించుకుంటేనేగాని ఆల్జీబ్రా జ్యామెట్రీలు బుర్రకెక్కేటట్టుగాలేవు. కాని లెక్కలమేష్టరు వట్టి పెంకిమనిషి, పరీక్షలముందు ట్యూషనెందుకు చెప్పించుకుంటారో ఆయనకు తెలుసు, కాబట్టి అల్లాంటివేమీ ఆయన వొప్పుకోడు. ఇక మనోహరానికి మార్గాంతరమేమిటి? వెంటనే ఆమెదృష్టికి చంద్రమౌళి గోచరించాడు. ఈసమయంలో అతని సహాయమపేక్షిస్తే బాగానేవుంటుందనుకుంది. కాని అతడు తనయెడ సుముఖుడుగావున్నట్టులేదే! తనపెళ్ళికి రావలిసినదిగా శుభలేఖ పంపినా వచ్చినజాడే కనబడదే! అటువంటివాడు తను కబురు పంపిస్తే ఇప్పుడుమటుకు వస్తాడా? ప్రియులహృదయములు పరస్పరవిశ్వాసములను సందేహించునుగదా!

చంద్రమౌళి చెల్లెలు వాళ్ళింటి కాడుకోటానికి రాగా ఆపిల్లచేతి కోచీటీ రాసిచ్చి 'పరిగత్తికెళ్ళి దీన్ని మీ అన్నయ్యకియ్యి' అని చెప్పి పంపింది ఆమె.

అదివెళ్ళి 'అన్నయ్యోయ్! ఇద్గో చీటీ. మరే మరే మనోరం, వాళ్ళమనోరం ఇమ్మంది!' అని చంద్రమౌళి కిచ్చింది. చంద్రమౌళి చూసి చదువుకున్నాడు. —"మధ్యాహ్నం మూడు గంటలకు నువ్వు మాయింటి కొకసారి రావాలి. తప్పకుండా రావాలి.

మనోహరం"—అని వుంది.

చంద్రమౌళి ఆశ్చర్యచకితు డయాడు. మనోహరం తనకిల్లా కబురు పంపిస్తుందని కలలోకూడా అతనెన్నడూ అనుకోలేదు. కాని అంతలో అతనికి భయమేసింది. వివాహిత యగు నొకబాలతో పల్లే పట్నమూ కాని అప్పాళ్ళో పట్టపగలు ఇంటర్వ్యూ! పెద్దవాళ్లు విన్నా చూసినా వీళ్ళప్రాణాలుంటాయా? అందులో వాళ్ళింటిదగ్గరా కల్సుకోడం! ఏమి టీధైర్యం! ఏమి టీసాహసం!

చీటీ ఇంకోసారి చదువుకున్నాడు. అతనికేమీ తోచలేదు. 'ఈ అవకాశాన్ని పోగొట్టుకుంటే నువ్వొట్టిమూఢుడవుసుమా, మందమతివిసుమా' అని అతని అంతరాత్మ మాత్రం ఉద్ఘోషించి చెబుతోంది. 'సరే కానీ ఇంకా రెండుగంటల కాలముందిగదా; మూడింటిక్కడా రమ్మంది' అని లోపలఅనుకుని పోయి పడుకున్నాడు. పడుకుని ఆలోచన మొదలుపెట్టాడు. 'సరే, వెడతాం, వెళ్ళి ఏం మాట్లాడుతాం? అసలు పనేమిటో! అసభ్యంగా ప్రవర్తిస్తామేమో!' అతనిహృదయం రెపరెపా కొట్టుకుంది కూడాను. స్త్రీ పరిచయం అతనికి తక్కువకూడాను. స్త్రీస్వభావం అతనికి అపూర్వవిదితం కూడాను.

మూడుగంటలకు బయల్దేరి వాళ్ళింటికేసి వెళ్లాడు. వీధివైపు కిటికీదగ్గర లోపలప్రక్కను నుంచుని మనోహరం తలదువ్వుకుంటోంది. గోడప్రక్కనుంచి నడచివస్తున్న చంద్రమౌళి నిచూసి పిల్చి 'ఇదిగోచూడు, నీదగ్గర డిడక్షన్సుకి కీవుందిగాదూ, అదొకసారి పంపిద్దూ!' అంది.

'ఆ, అల్లాగే, ఇందుకేనా రమ్మందీ?' అన్నాడు చంద్రమౌళి.

'ఊఁ, ఇందుకే' అంది కోపంగా మనోహరం. చంద్రమౌళి నిలువునా నీరయిపోయి గిరుక్కున వెనక్కితిరిగి వెళ్ళిపోయాడు.

కొండంతనుకుంటే గోరంతయిందిట!

✂

ఈ ఆశాభంగం చంద్రమౌళిని నిరాశా సముద్రంలో అట్టడుక్కి ముంచింది. కాని అతని దృష్టిలో మనోహరంవిలువ అంతకంత కెక్కువవుతోంది. ఆమెయందలి ప్రేమ, కాంక్ష నానాటికి గాఢతరము లవుతున్నాయి. ఎంతసేపూ మనోహరంరూపమే కళ్ళకు కనబడుతోంది. ఈ అలభ్యవస్తువాంఛ అతన్ని అంతకంతకు దీనుణ్ణి చేస్తోంది. ఏవేళప్పుడు చూసినా దిగాలుమని చూస్తూ ఏదో ఆలోచిస్తూవుంటాడు. ప్రతి పరీక్షలోనూ ఫస్టు మార్కులువచ్చే చంద్రమౌళికి సెలెక్షన్సులో ఒకమాదిరిగా వచ్చాయి. మనోహరంతోటి సహవాసదోషం అని మిత్రులు చాటు చాటుల అనుకున్నారు. కాని పాపం అల్లాంటి సహవాసమేలేదు. అదేవుంటే మనోహరంతోపాటు పరీక్షతప్పటానికూడా అతడు సంసిద్ధుడుగానే వున్నాడు.

పరీక్షకు పంపబడినవారి లిస్టు స్కూలు వరాండాలో కట్టారు. అందులో మనోహరం పేరు లేదు. ఎంత లేడీస్టూడెంటయినా మార్కులు మరీ అధ్వాన్నంగా డిజిట్సులోవస్తే వాళ్లుమటుకేంచేస్తారు. ఈ డిటెన్షన్ మనోహరం తాతయ్యగారికి చాలా సంతోషం కలుగజేసింది. పెళ్ళయింది, దానితో చదువూ అయిందనుకున్నారు, ఊరుకున్నారు. కాని మనోహరం కాలం వృధాపుచ్చటం లేదు. హార్మనీమీద సంగీతంపాడుతోంది. క్రొత్తక్రొత్త హిందూస్తానీపాటలూ మట్లూ పాడటంకూడా నేర్చుకుంది. ఆవీధనేవెళ్లు చంద్రమౌళి కప్పుడప్పు డీమృదుమధురగానం విన వస్తూవుంటుంది. ఆనా డతనికి చదువువట్టిది. ఆ ఆవేశరాగాలాపనలో లీనమై అతడు ఏవేవో తియ్యతియ్యని తలపులు తలుస్తూ నిద్రపోతాడు. కలవరిస్తాడు. పలవరిస్తాడు. ఈ విధంగా అతనిహృదయం అంతకంతకు సున్నితమై ఏమాత్రపు కష్టాన్నీ సహించలేక పోయేవాడు.

మనోహరం చదువు చాలించింతర్వాత చంద్రమౌళి కామెదర్శనమే కరువైపోయింది. వాళ్ళింటికి వెళ్టానికా తగిన ధైర్యంలేదు. ఎక్కడన్నా కనబడ్డా పలకరించడాని కభిమానం. ఏంచేస్తాడు? ఎల్లా నిర్వహిస్తా డీప్రణయయాత్ర?

అవ్వాళ అది మార్చి రెండో తారీఖు. ప్రెపరేషన్ హాలీడేజ్ ఇచ్చారు. ఒకసారి స్వగ్రామానికి వెళ్ళొద్దామని బయల్దేరాడు చంద్రమౌళి. చేత సూట్ కేసుపుచ్చుకుని రైలు స్టేషనుకు వచ్చాడు. అదివరకే రైలొచ్చి ఆగి వెళ్టానికి సిద్ధంగావుంది. అదరాబిదరా టిక్కట్టుకొని ప్లాట్ ఫారంమీద ఈచివర్నుంచి ఆచివరకోసారి వెళ్ళిమళ్ళీ వెనక్కి రావడంలో అతనికళ్లబడ్డది మనోహరం. ఇంటరుక్లాసు కంపార్టుమెంటులో కూర్చుండి 'హిందూ' చూస్తూండగాను. ఆపెట్టెలో ఏడెండేళ్ళ కుర్రాడు—మనోహరం తమ్ముడులా వుంది—ఒకడుతప్ప ఇంకెవల్లూ లేరు. 'దైవసంఘటనం. డిసీజ్ దీ బెస్టాపర్చూనిటీ' అని లోపలనుకుని, ధైర్యంతెచ్చుకుని 'మనోహరం!' అన్నాడు ఇంగ్లీషుఫణితిలో.

'ఓ, అర్యూకమింగిన్ దిస్ ట్రైన్' అంది మనోహరం చిన్నచిరునవ్వుతో.

'యెస్ అయామ్. హావ్ ఫార్ డుయూగో?' అని తిరిగి ప్రశ్నించాడు చంద్రమౌళి.

'టు మసూల' అంది మనోహరం.

రైలు కదిలింది.

'గెటిన్ గెటిన్' అంది మనోహరం.

చంద్రమౌళి చటుక్కున పెట్లోఎక్కాడు.

౬

రెండుస్టేషన్లు దాటేదాకా మనోహరం తమ్ముడు ఇటూఅటూ గంతులువేస్తూ ఈ కిటికీలోంచీ తొంగిచూడా ఆకిటికీలోంచీ తొంగిచూడా. కాని తర్వాత మంచినిద్దరొచ్చింది, బల్లమీద పడుకున్నాడు.

మనోహరం చేతిలోని 'హిందూ' ఒక షీటు అడిగిపుచ్చుకుని చంద్రమౌళి చూడటం ప్రారంభించాడు. దాన్నిటుతిప్పా అటుతిప్పా. ఆఖరుకి హెడ్డింగులమీదకూడ అతనిదృష్టి నిలవలేదు. ఉండిఉండి మనోహరాన్ని ఒక ప్రశ్న వేస్తూవస్తాడు. ఆమె ముక్కకుముక్క సమాధానంచెప్పి ఊరుకుండేది. వారి సంభాషణ ఎక్కడికక్కడ తెగిపోతూవచ్చింది. మనోహరంయొక్క యాకోల్డునెస్ చంద్రమౌళికి చాలాబాధ కలుగజేసింది. ఈమార్పామెలో పెళ్ళయింతరవాతనే వచ్చిందని లోపలనుకున్నాడు. కానీ యేమైనాసరే తన చిరమనోవ్యాధి ఆనాటితో తీరిపోవాలనుకున్నాడు. అటోఇటో తేలిపోవాలనుకున్నాడు. "విన్నావ్ మనోహరం, సులోచనకి ముహూర్తం యారేంజ్డుట. షివాన్ట్సు టు మ్యారీ నాట!" అన్నాడతను ఇంగ్లీషులో.

"ఉఁ" అంది మనోహరం యాబ్సెంటు మైండెడ్గాను.

ఈసంభాషణ కామెహృదయం చాలా తహతహ పడుతున్నా ఆమెమనస్సు కొంచెం క్షోభిస్తూనేవుంది. సాంప్రదాయపు మూఢ ప్రవృత్తిలోబడి, పెండ్లిముచ్చటలక్రింద మోటుదేరి నిర్గతప్రణయమైన ఆమె మనస్సుకి పరయువజనునితో, ఎంత పరిచితుడైనను, మాట్లాడుట కొంచెం కంటకంగానే వుంది. మనస్సు, హృదయం, శీలం నిర్మలంగా వుంచుకుంటేసరి మాట్లాడినంత మాత్రంతో మరేం తప్పులేదు. అని తనలోతనకు సమాధానం. సంభాషణలోకి దిగిన తరువాత వెంటవెంటనే కలుగు నావేశములను ప్రతిఘటించుట మానుషమునవగునా? భగవత్ప్రేరితములైన యీ ఆవేశములను నిరోధించుట దుస్సాధ్యము కాదా? పాపముకాదా? అమానుషముకాదా? అని మరొక అంతర్బోధ. ఏమైనాసరే నీతికి స్టికప్ అయిఉండాలని నిశ్చయించుకుంది. చంద్రమౌళి సౌజన్యమునెడ నామెకు తగని నమ్మకం. తనమానానికిభంగంరాదని ఆమెకు తగనిధైర్యం. కాని మన్మథరాజ్యంలో నీతి నియమాలూ వివేకవిచక్షణలూ వుంటాయా? ఉండేదల్లా ఒకటే—స్త్రీపురుష పరస్పరవాంఛ!

ఇంకోరెండు స్టేషన్లుదాటాయి. చంద్రమౌళి దిగవలసిన స్టేషనుకూడా దాటింది రైలు. మర్చిపోయాడో లేకపోతే మనోహరంతోకూడా బందరే వెళ్ళదల్చుకున్నాడో! న్యూస్ పేపరుషీట్లు ఇచ్చి పుచ్చుకోటంలో పరస్పరకరస్పర్శ జరిగింది. మనోహరం, శీలం భద్రపరచుకోటంకోసం తనవాలు చూపులనందే కుంచించుకుందిగాని, అప్రయత్నంగా కలిగిన గగుర్పాటు కేంచేస్తుంది? దేహమున పాడము ముచ్చెమట కేంచేస్తుంది? కంఠంలో కలుగు గద్గదిక కేంచేస్తుంది? ఆ సమయంలో తనకు కలుగు వలపుకోరికను మొదలంటా త్రుంచివేస్తోందే! అది శిశుహత్యతో సమానంకాదా? జీవాత్మను పీడించుటకాదా? మనఃకార్కశ్యంకాదా?

చంద్రమౌళి కేమీతోచలేదు. ఏం మాట్లాట్టానికీ కంపించిపోతున్నాడు. ఇంత విముఖంగా ఇంతగుండె నిబ్బరంతోవున్న జవ్వనిని తనబిగికౌగిటజేర్చుట కేది వెరవు? ఇట్టి య

మూల్యాతికాశము పోతే మళ్ళీ ఎప్పుడైనా వస్తుందా ? తనమనోవాంఛ ఇప్పుడు బహిర్గతం చెయ్యలేకపోతే, ఇప్పుడు సఫలీకృతం కాకపోతే తనకు జన్మజన్మాలకైనా ప్రణయసిద్ధి అనేది వుంటుందా ?

మనోహరంతమ్ముడు. నిద్దరపోతూనే వున్నాడు. ఆమె, పత్రిక చదవట మయిపోయి మణిచి చేతపుచ్చుకుంది. తీవ్రమతియైవుంది. ఎక్కడా తొణుకూ బెణుకూ లేకుండా కూర్చుంది. ఆమెకెదురుగానే చంద్రమౌళి కూర్చున్నాడు. మనోహరం చీరకుచ్చెళ్లు అతని పాదాలమీద నడయాడుతున్నాయి. ఇంగ్లీషూ తెలుగూ మిశ్రమంగా వాళ్లు మాట్లాడుతున్న మాటలు చాలా వింతగావున్నాయి.

చంద్రమౌళి తెగించి మనోహరం వక్షముపై చేయాన్చి, "నిన్ను నేను ప్రేమిస్తున్నాను" అని దీనంగా అన్నాడు విప్పారిన మోముతో.

ఒక అరనిమిషం అతనివంక రెప్పవాల్పకుండాచూసి అప్పుడతని చేయి తొలగించి పట్టుకుని, "మౌళీ! కూడదిది, నేను పరకాంతనుకానా?" అని జాలితో అంది మనోహరం.

"కావు నీవు పరకాంతవుకావు. నీహృదయం నీది. దానిని నీయిష్టమొచ్చినవారి కర్పింపగలవు. నీకు స్వతంత్రేచ్ఛగలదు." అని నొక్కినొక్కి పలికాడు చంద్రమౌళి.

"నాకు పెళ్ళికాకుండావుంటే పోనీ అల్లాగే అనుకునేదాన్ని. ఇప్పుడు నన్నొకయువకుని కిచ్చివేసింతర్వాత తదధీనంలో వున్నదాని నన్నమాటే. ఆతని కిష్టముకాని పనిని, నిన్ను ప్రేమించుట నీతోరమించుట అనేదాన్ని, చాటునగదా అని నేనుచేస్తానా? చేస్తే అది భర్తృద్రోహంకాదా? అందుకు నాఅంతరాత్మ అంగీకరించదు. ఈ నాయింద్రియలౌల్యమును ప్రతిఘటించుట నావిధి. భర్తయెదుట ఒకమాదిరిగా నటించి చాటునొకమాదిరిగా నేను ప్రవర్తించలేను. నీభావములు విశాలములైన నాగాక! అట్టి యౌదార్యము నాకింకా అలవడలేదు. నేను నీప్రేమకు పాత్రురాలను కాను. నన్నుమర్చిపో" అంది మనోహరం.

ఈ కాఠిన్యం ఈ శ్రీరంగనీతులు చంద్రమౌళికి వొళ్లుమండజేసినాయి. "నా కదంతా తెలియదు. నువ్విప్పుడు నాచిరమనోరథం సఫలం చెయ్యవలెను. నీయౌవనమాధుర్యాన్ని నేనెన్నాళ్ళనుంచో ఆశిస్తున్నాను. నన్నీపెట్టిలో నువ్వొక్కన్నప్పుడే నాకోర్కె ఈరోజున తప్పక సిద్ధిస్తుందనుకున్నాను. మావూరుస్టేషనులో దిగకుండా నీతోపాటొచ్చేస్తున్నాను. ఈసారొచ్చేది బందరుస్టేషనే కూడాను; ఏంచెప్పావు నాకు? నన్నిక వేధించకు. ఈసారికూడా నన్ను తిరస్కరించావంటే నేనిక బతకను. ఈరైల్లోంచీ వురికి ఇదిగో ఆవచ్చే రాతిగూముమీద పడి తలపగిలి చచ్చిపోతాను." అన్నాడు చంద్రమౌళి.

"అయ్యో పిచ్చివాడా! తొందరపడితే కోరికలు సిద్ధిస్తాయా? దేనికైనా తగినకాలం రావాలిగదా! ఇంకారెండేళ్లుపోతే నీభార్యే వస్తుందనుకుంటాలే! అప్పుడు మావంటి వాళ్ల వంక చూడవలసినఅవసరమేవుండదు నీకు" అని 'తమ్ముడూ! తమ్ముడూ! లే లే బందరొచ్చాం' అని పడుకున్న కుర్రాణ్ణి లేపబోతోంది.

చంద్రమౌళి ఇక సౌజన్యం పనికిరాదనుకున్నాడు, శుష్కసంభాషణతో కాలమంతా పాడుచేసికొన్నందుకు తన్నుదాను లోపలతిట్టుకుని, లేచి నిలబడ్డ మనోహరాన్ని సహస్తవల్లరులతో పెనవేసి దగ్గరకు లాక్కుని గట్టి

330

గా ముద్దు పెట్టుకున్నాడు. మనోహరం ఉఁ, ఆఁ అంటూనే విడిపించుకొనుటకు పెనుగులాడుచున్నదానివలె తనయురము నెదురొత్తుచు వెనక్కులాగికొనుచు, సాగుచు, చుంబితాధరయై చురచుర చూచుచు ప్రియుని కేల వెనుకకు నెట్టివేసెను. ఆనెట్టుకు వెళ్లివెళ్లి చంద్రమౌళి అటువైపు తలుపుదగ్గర కూలబడ్డాడు. మొగచేతికి దెబ్బతగిలి నరం జివ్వుమనిలాగింది ఆ చప్పుడికి మనోహరం తమ్ముడు లేచి రంగస్థలం పరికించి చూశాడు. ఆపిల్లవాని నిష్కల్మషాంతరంగమున వింతవింత భావాలు మొదటిసారి అప్పడే అంకురించినాయి. మనోహరం, తమ్ముణ్ణి దిగమని, తానూదిగి యిద్దరూ చకచకా నడచి వెళ్లిపోయారు.

చంద్రమౌళి ఆమెవెళ్లిన జాడంబటే చూస్తూ రైల్లోనే అయిదునిమిషాలు కూర్చున్నాడు. తర్వాత నెమ్మదిగా దిగి ఎక్కడికో వెళ్లిపోయాడు.

౭

మనోహరం ఇప్పుడత్తారింటో కాపరం చేస్తోంది. ఆమెజీవితం ఒకేమాదిరిగా నడుస్తోంది. తెల్లారా పొద్దూకా మెడ తెగకుండా యీకాపరం రెండేళ్లు చేసింది. రెండేళ్ల క్రితం ఆమెను చూసి మళ్లీ ఇప్పుడు చూసేవాళ్లకి ఆమెలో గలిగిన విపరీతపు మార్పు సులభంగా కనపడుతుంది. ఆమెకుగాని ఆమె ననువర్తించియున్నవారికి గాని అది తెలియదు.

భర్త పెద్దచదువు చదివాడన్నమాటే గాని నవ్యత అనేది ఏకోశాన్నీ కనబట్టం లేదు. పిల్లిమీద ఎలిక ఎలికమీద పిల్లి ఎక్కిస్తూ ఎదటివాళ్లను తికమకలు పెట్టే లక్షణాలు ఆయన్లో చాలావున్నాయి. లోకంలో నెగ్గటానికక్కావలిసిన పిటలాట ముందిగాని. లోకాతీతమయిన ఆనందాన్ని పొందుటకు తగిన విశాలహృదయం, ఉన్నతాశయములు ఎక్కడాలేవు, ఇక విధవాడబిడ్డల ఇన్లుప్పయెన్ను మరీ అధ్వాన్నంగావుంది. వాళ్ళ అరుపులు వాళ్ళ ధూముధాములు మనోహరానికి అసహ్యంగావున్నాయి. కాని ఏంచేస్తుంది? వాళ్లయెదుట తనభర్తే నోరెత్త లేడు. తనచేత వాళ్లేమీ పనిచేయించరు, అలయనివ్వరు, సొలయనివ్వరు; కాని తనకోరికలకు నిరోధం కలిగిస్తారు- తనభర్తకు తనకు అన్యోన్యం పొసగనివ్వరు- అసలు మొగుడు చెప్పినమాట వినేవాడైతే వీళ్లందరిగోలా యెందుకు? హార్మనీమీద సంగీతంపాడేటప్పుడుతప్ప యేఘడియల్లోనూ ఆమె కాయింటో సంతోషం కలుగకుండావుంది- ఒక్కొకరోజున తనవిద్యార్థినీజీవితము తలపునకు వచ్చినపుడుమాత్ర మామెముఖము తేటబారుతుంది. వీథంబటే వెళ్లు కాలేజీవిద్యార్థులను చూసినప్పుడామెహృదయంలో ఎదో చిరపరిచితమైన ఆవేశం కలుగుతుంది- అట్టి క్షణాల్లో ఆమె అప్పటి తనదుస్థితిని గ్రహింపగలుగుతుంది- గ్రహించి ఏంచేయగలదు? ఆ అనిష్టపుకాపరాన్ని అల్లాగే సహించి, అలవాటుచేసికొని కాలంవెళ్ళబుచ్చుతోంది. అప్పటికే వాళ్ల తాతయ్యగారు నాలుగైదు నెలలకోసారి పుట్టింటికి తీసుకొస్తూనే వుంటారు. వచ్చింతర్వాత మళ్ళీ అత్తారింటికి వెళ్లాలంటే మనోహరాని కెంతో కష్టంగావుండేది. కొత్తకాపరమవటంచేత అల్లాగే వుంటుంది అని వాళ్లమ్మమ్మ తాతయ్య అనుకుంటూ వుండేవారు అంతేకాని అత్తారింటో పరిస్థితులు మనోహరం మృదుహృదయాని కేవిధంగావో త్తిడి కలుగజేస్తోందీ వాళ్ల కేం తెలుస్తుంది!

మనోహరం ఇప్పుడు ఆరోనెల గర్భిణి. వాళ్ల తాతయ్యగారు పురిటికి తీసుకువచ్చారు.

రోజులు సుఖంగానే గడిచిపోతున్నాయి. కాని నిర్వ్యాపారంగా వుంటంచేత ఏమీతోచటం లేదు. వెనకటి స్నేహితురాండ్రెవళ్ల కాపురాలకి వాళ్లు వెళ్లటంచేత ఆమె కావూళ్లో అంతా కొత్తవాళ్లయిపోయారు. ఎరుగున్న వాళ్లే కనబట్టంలేదు. హైస్కూళ్లో పట్టీలు కొడుతున్న మునుపటి తనసహాధ్యాయులు తమయింటిముందు పచార్లు చేస్తూండటం చూస్తే మనోహరానికి సరదా వేసేది. వెనకటిరోజులు జ్ఞాపకమొచ్చేవి. ఇల్లా రెణ్ణెల్లు గడిచాయి. తొమ్మిదోనెల వచ్చింది. వచ్చిన రెండోరోజో మూడోరోజో అత్తారింటివద్ద నుంచి వుత్తరంవచ్చింది: తనభర్త వెంకట్రామయ్యకు టైఫాయిడ్ జ్వరం వచ్చిందనీ ఇంతవరకు పది కటిక లంకణాలనీ, డాక్టరు మరేం ఫర్వాలేదు నిమ్మళిస్తుంది అని చెబుతున్నాడనీ రాశారు. మనోహరాని కీవార్త చాలా కంగారూ భయం కలుగజేసింది. ఇల్లాంటి పిడుగులాంటి వార్తలామె యెన్నడూ వినలేదు. కాని జీవితం యెల్లప్పుడూ ఒకమాదిరిగా సాగివస్తుందా? అనుభవాలు అనేక రకాలుగా వస్తూంటాయి. వాటి నెదుర్కొని కరుకుదేరి నెగ్గుకురాగలవాడే ఈ ప్రపంచకంలో చచ్చేదాకా గట్టిగా నిలుస్తాడు. వాటికిలొంగి క్రుంగిపోయేవాడు మధ్యలోనే నశిస్తాడు. ఈలోకంలో నెగ్గాలంటే న్యాయాన్యాయాలతో పనిలేకుండా వుండాలి. ఇది వ్యక్తినిగురించేకాదు. న్యాయాన్ని పరిపాలింపవలసిన ఒక ప్రభుత్వం తాను ఏర్పరచిన శాసనాలను తానే ఒకప్పుడు అతిక్రమిస్తుంది. అడ్డగోలుగా పశుబలం ప్రయోగిస్తుంది. అల్లాకాకుండా ముక్కుకు సూటిగా పోయిందా ఆప్రభుత్వం పడుకోవలసిందే.

కాబట్టి న్యాయమే కావాలనేవాడు ఏనదీ తీరాన్నో ఏ అరణ్యప్రాంతాల్నో ఒక ఆశ్రమం ఏర్పరచుకుని ఉన్నదాంతో సంతృప్తిపడి తన ఉపాసన సాగించుకోవలసిందే. కొన్నాళ్లుపోయింతర్వాత ఆయన గొప్పతనాన్ని లోకం గ్రహించి తన్ను ఆహ్వానిస్తే ఆ గౌరవంపొందటానికి వెళ్ళవలసినవాడేగాని అల్లా కాకుండా తనంతటతాను లోకంలోకి వచ్చాడా అణగద్రొక్కి పారేస్తారు. లోకంతీరు ఇల్లావుంటుంది. ఈతీరుకే 'లౌక్యం' అనిపేరు పెట్టారు మనవాళ్లు. ఈలౌక్యంలో మూడుపాళ్లు 'అన్యాయం.' ఆనాలుగోపాలు ఈ అన్యాయాన్ని న్యాయంగా కనబడచేసే 'లౌక్యం'.

ఇక పాపపుణ్యాలసంగతీ యమలోకం సంగతీ పుస్తకాల్లో రాసి వుండటమేగాని చూసి వచ్చినవాడెవడూ లేడుగదా! తన ప్రాణం పోయింతర్వాత ఏంజరిగేదీ జీవికి బ్రతికుండగా తెలియదుగదా! తెలియనిదాన్నిగురించి దుగ్ధెందుకని లౌకికుని వేదాంతం!

ఉత్తరం అందిననాటి సాయంత్రపురైలుకి శివయ్యగారు బయల్దేరి మనోహరం అత్తారింటికి వెళ్లారు- వెళ్లినవెంటనే తనభర్త కెలావున్నదీ ఉత్తరం రాయమని మనోహరం వాళ్ళమ్మమ్మచేత మరీమరీ చెప్పించింది- అలాగేనని చెప్పి ఆయన వెళ్లాడు- వెళ్లి మూడురోజులైంది- నాలుగురోజులైంది- వారంరోజులు గడిచాయి- కాని అక్కడనుంచీ జాబేలేదు- ఇక్కడ వీళ్ళకు కంగారెక్కువైంది- ఇరుగుపొరుగు వాళ్లెంత ధైర్యంచెప్పినా వాళ్ళకు గుండె నిబ్బరం చిక్కలా- ఆమర్నాడు ఉత్తరంవచ్చినా రాకపోయినాకూడా మనోహరం, ఆమె తల్లిదండ్రీ ముత్తవ్వా బయల్దేరి వెళ్లానికి నిశ్చయించుకున్నారు. ఆరాత్రి ఎవరికీ నిద్దరపట్టలేదు- కునుకుపట్టిన కాసేపూ అన్నీ పీడకలలే!

ఎల్లాయితేనేం తెల్లవారింది. పదిగంటలైంది. పోస్టుజవాను మనోహరం తండ్రి పేర టెలిగ్రాం తీసుకొచ్చాడు. అదిపుచ్చుకు విప్పంతూంటే మనోహరంతండ్రికి చేతులు వణికాయి. ఆటెలిగ్రాం శివయ్యగారే యిప్పించారు. వివరంగాలేదు. 'అందరూ వెంటనే బయల్దేరి రావలిసింది' అని వుంది. అదివరకే ప్రయాణానికి సన్నద్ధులయి వుంటంచేత ఏమీ జాగుచెయ్యకుండా పదకొండుగంటల బండికి బయల్దేరి సాయంత్రం నాలుగ్గంటలకు గుంటూరు చేరుకున్నారు.

వాడిన మొహాలతో నవమాసాలూ నిండిన మనోహారాన్ని వెంటబెట్టుకుని వాళ్లా విస్యాలారింటికి చేరుకునేటప్పటికి వెంకట్రామయ్యని భూశయనంచేశారు.

౮

భర్త చనిపోయిన పదిహేనురోజులికి మనోహారానికి మగశిశు వుదయించాడు. శిశూదయంతో, మనోహారాన్ని పీల్చి పిప్పి చేయుచున్న భర్తృమరణదుఃఖం కొంత శమించిందికాని, వైధవ్యమంటే భయమెక్కువవుతోంది. అత్తగారూ మామగారూ బతిమాలుకోగా, మనోహారాన్నీ చంటిబిడ్డనూ అక్కడే వుంచటానికి నిశ్చయించుకున్నాడు శివయ్యగారు. "మాకులదీపకుడు వాడేనండీ యిహ. ఇంతమాత్రపు అంకురం భూమిమీద పడేసిపోయాడు మానాయన. బతికి బట్టకట్టి పెద్దవాడైతే వాణ్ణి చూసుకునన్నా యీ పుత్రశోకం మర్చిపోతాం" అన్నారు మనోహరంఅత్తమామలు.

"అమ్మోయ్, శివయ్యమామగారూ! ఈ ఆస్తిఅంతా ఎవళ్ళపాలుగానండీ. మీ అమ్మాయిని మీరు తీసుకుపోతే మాగతేంకాను. ఇప్పటికే సగంచచ్చివున్నాం, ఆపిల్లయినా మాతోపాటింటో చనువానలగా వుంటున్న పిల్లగాని, పెళసరిగొట్టు పిల్లగనుకనా. మీ మనమడికేమీ ఫరవాలేదు. వాడిహ మావాడే అనుకుని వెళ్ళండి. కంట్లో పాపల్లే కాపాడతాం." అన్నారు ఆడబిడ్డలు.

మనోహారం అత్తారింటోనే దిగడింది. వాళ్ళతాతయ్యగారు "కడుపులో యీదుఃఖం అట్టేపెట్టుకోకమ్మా, ఎంతమందికి రాలేదు ఇల్లాంటికష్టం. వాళ్లంతా సుఖంగా బతికటం లేదా? భగవంతుడు నీకిచ్చిన యీనలకను చూసుకుని కష్టం మర్చిపో. ఉన్నదాంతోనే తృప్తిపడాలి నేనూ మీ అమ్మునూ నెల నెలకూ వస్తూనేవుంటాంలే. మనోవ్యాధి పెట్టుకోకు" అని మరీమరీ చెప్పి స్వగ్రామానికి వెళ్లారు.

ఇహ మనోహారం జీవితంలో క్రొత్తప్రకరణం ప్రారంభమైంది. గాయపడిన తన బ్రతుక్కి సలపరింత యెక్కువైంది. ఏదో కోల్పోయిన వస్తువుకోసం ఆమెకళ్లు వెతకటం మొదలుపెట్టాయి. ఆడబిడ్డలూ అత్తమామలూ తన్ను ఇదివరకన్నా ఎంతో ఆదరంగానే చూస్తున్నారు. పసిబిడ్డను ఇహ సరేసరి. ఊగవాల్నివ్వరు. తల్లికంటే యెక్కువగా వాళ్లే సమస్తపోషణలూ చేస్తున్నారు. ఆబిడ్డనెత్తుకోటానికిగాని ఆఖరుకి ముద్దెట్టుకోటానికిగాని మనోహారానికి అవకాశం దొరక్కుండావుంది. ఆమెకు ప్రపంచకమంటే యెంత విరక్తి పుట్టిందో అబిడ్డయందుకూడా ప్రేమనేది పోయి అంతకంతకు విరక్తి యేర్పడుతోంది. ఇహ అబిడ్డ వాళ్ళబిడ్డయిపోయినట్టే. ఇల్లా కొన్నెల్లు గడిచాయి. మనోహారం హృదయమిప్పుడు దేనికోసమో పరితపిస్తోంది. ఆమెకళ్లు దేనికోసమో వెతుకుతున్నాయి. అంతకంతకు దైన్యమేర్పడుతోంది. హృదయం

333

విశాలమవుతోంది. కష్టసహనంతోపాటు స్వతంత్రాలోచనకూడా అలవడుతోంది ఆమెకు. ఎందుకనంటే కష్టంసహించలేనివాడు సద్యస్సుఖాన్నే అపేక్షించి సంఘాదరణకు పాత్రుడు కాగోరి గ్రుడ్డిగా ఆసంఘనియమములనే అనుసరించును, కావున స్వతంత్రాలోచనకు అవసరముండదు.

మనోహరం ఇప్పుడు తనకాలాన్నంతా కావ్యపఠనానికి వినియోగిస్తోంది. స్కూల్లో చదువుతున్నప్పుడు కొన్నాళ్లు సాధికచేసిన కవిత్వాన్ని మళ్ళీ మొదలుపెట్టింది. ఇదివరకల్లా ప్రాచీనకవుల కృతులు మాత్రమే చదివిందిగాని ఆధునికకవిత్వం రుచిచూడలేదు. ఒ స్త్రీకాపర మవటంచేత దిన వార మాస పత్రిక లందుబాటులోవుంటున్నాయి. వాటిని చూస్తూండటం మూలంగా ఆమెలో నవవికాసోదయమవుతోంది. ఆమె భావాలు పరిపక్వదశకు వస్తున్నాయి. స్వార్థమనేదిపోయి ఔదార్యమేర్పడుతోంది. క్రూరమైన స్వార్థముతోకూడుకున్న హైందవ దాంపత్యధర్మములనామె యిప్పుడు ఖండిస్తోంది. ప్రేమ అనేది సర్వవ్యాప్తమై ఉండాలంటోంది. ప్రేమను కోరినవాళ్లకల్లా యివ్వాలంటోంది. సంఘాన్ని ధిక్కరించాలంటోంది.

ఈ ఉద్రేకావేశాలే ఆమె పద్యాల్లోనూ కనబడుతున్నాయి. వ్రాతలోవున్న ఈధైర్యం మళ్ళీవాక్కులోలేదు. అత్తమామల అధీనంలోనుండి తొలగి స్వతంత్రురాలవుకమ్ము అని ఆమె అంతరాత్మ యెంతఉద్బోధన చేస్తున్నా, ఆమె ఒక్కమాటకూడా ఎదిర్చి పలుకలేకపోయేది. విజ్ఞానముచే నామె యిపు డొక నిండుమనిషి. ప్రేమతత్వమిప్పుడు బాగాగుర్తెరిగినది. ప్రపంచకమెంత క్రూరమైనదో ఆమెకిప్పుడు తెలుస్తోంది. వెనుకటి అనుభవాలిప్పుడు స్మృతికి వస్తున్నాయి. ఆనాడురైల్లో ...తనయధరముపై ...చంద్రమౌళి... ఉంచిన...ఆచుంబనముద్ర ... ఇప్పు డలలాడుతోంది. ఒకసారి తనముఖాన్ని అద్దంలో చూసుగుంది. మూడేళ్ళక్రిందటి తనముఖాన్ని ఒకసారి తల్చుకుంది, కన్నీరుగార్చింది. ధైర్యం తెచ్చుకుంది. మళ్ళీ చంద్రమౌళి స్మృతికి తగిలాడు. చదువుదామని ఏదోపుస్తకం తెరిచింది. కాని యేపుటతీసిచూసినా ఆమెకళ్ళకు చంద్రమౌళి కనబడుతున్నాడు. మర్చిపోవాలని ప్రయత్నంచేసింది. మర్చిపోలేకపోయింది. ఈ విధంగా ఇంకోమూడునెల్లు గడిచాయి. ఆమెలో అంతకంతకు దుఃఖం, కోపం పుంజీభూతమయి ప్రళయచిహ్నాలు కనబడుతున్నాయి. ఒక్కసారి యీసంసారబంధాలు తెంచుకుపోయేటట్టుగావుంది చూస్తే...ఆసంచిక పంపినవారిపేరు దానిమీదలేదు; అది చెన్నపురినుంచి వచ్చింది. పోస్టుబవాను తీసుకొచ్చి గుమ్మంలోనుంచున్న మనోహరంచేతి కిచ్చిపోయాడు. ఆమె దానిని విప్పిచూసింది. అ దొకనూతన మాసపత్రిక. సంపాదకుడు: మ. చంద్రమౌళి. అందులో అన్నికథలూ, పద్యాలూ, నాటికలూ, ఇంకా ఇతరసారస్వతవ్యాసాలూను. మనోహరం అవన్నీశ్రద్ధగా చదివింది. ఆమెలో ఒకనూతనపరివర్తనం కలిగింది. సంపాదకుడు చంద్రమౌళి. అతనురాసిన "హైందవదాంపత్యం—స్వార్థప్రేమ" అనేవ్యాసం నాలుగుసార్లు చదివింది. ఆమెహృదయం మారుమ్రోగింది. తలపంకించింది. "ఊఁ"అంది. మనస్సులో ఏదో నిశ్చయించుకుంది. పత్రిక పేరు చిరునామా కాయితంమీద రాసుకుంది. ["విశ్వంభర", సంపాదకుడు : మ. చంద్రమౌళి, మైలాపూర్, మద్రాసు.] కాయితంమడిచి జాగర్త చేసుకుంది. "చంద్రమౌళి పత్రికాసంపాదకు

డయాడూ'' అని తనలో తను అనుకుంది. ఆ రోజు సాయంత్రమే, అదివర కెన్నాళ్ళకిందో పెట్లోపెట్టి దాచినచీరలు నాలుగూ బయటికి తీసింది. మూడింటిని సూట్ కేసులో సర్దింది. ఒకటి బల్లమీద పెట్టింది. తన రెండువేల రూపాయిల నగలూ గుడ్డసంచీలోపెట్టికట్టి సూట్ కేసులో పెట్టింది. పెట్టికి తాళం వేసింది ఇదంతా తనగదిలోనే; ఎవళ్ళూచూడకుం డాను. రాత్రి భోంచేసి మామూలుప్రకారం పోయిపడుకుంది. ఒంటిగంటకు మెలకువ వచ్చింది. కలంకాయితం తీసుకు నిల్లారాసింది.

''శ్రీమామగారికి :—

ఇది మీకు నాఅంత్యసందేశం. నాస్వాతం త్ర్యాన్నిన్నాళ్ళకైనా నేనుపయోగించుకో గలుగుతున్నందుకు నాతోపాటు మీరుకూడా సంతోషించాలి. మీయింట నాబిడ్డను వదలి పెట్టి వెడుతున్నాను. మీరుకోరినట్లు వాణ్ణి మీగృహదీపకుడే కానియ్యండి. వాడు బుద్ధి ఎరిగినప్పుడు తనకు తండ్రిలేనట్టే తల్లీ లేదని భావించుకుంటాడు. ఈనాపలాయనము ప్రే మాన్వేషణముకొరకని సిగ్గువిడిచి చెప్పుటకు సాహసించుచున్నాను. నాకొరకు మీరు వెతు కుట నిష్ప్రయోజనము, నిరర్థకమూను. నా రెండువేల రూపాయిలనగలూ నాతో తీసుకు పోతున్నాను. ఎక్కడికిపోతున్నానో నాకే తెలి యదు. కాని యెక్కడో ఒకచోట సుఖంగా జీవించియే యుంటాననిమాత్రం మీకు అభ యమిస్తున్నాను. హేయమైన ఆత్మహత్య చేసు కుంటాననిమాత్రం మీరెన్నడూ అనుకో వద్దు. ఒకవేళ మీరు నన్ను వెతికి తీసుకువచ్చి నా నేనిక్కడుండేదాన్నిగాను. నాజీవితాశయ సాఫల్యమునకైయే ఈయాత్రమీద వెడుతు న్నాను. ఈసంగతులే మావాళ్ళకు తెలియజె య్యండి. నాబిడ్డనుమాత్రం మీరు జాగ్రత్తగా కాపాడుకోండి. నేవెడుతున్నాను.''

ఆఉత్తరం తీసికెళ్ళి తనమామగారు రోజూ చూచుకునే పంచాంగంలో మణిచిపెట్టింది. ఇంటో అందరూ మంచిగాఢనిద్రలోవున్నారు. తనగదిలోకి తిరిగివచ్చింది. తలదువ్వుకుంది. భర్తపోయింతర్వాత తెగించి ఆపని చెయ్య టానికి అదేమొదలు. బల్లమీది గులాబీరంగు చీరకట్టుకుంది. రైక తొడిగింది. విడిచిన తెల్ల మల్లు ముక్కలుముక్కలుగా చించి అక్కడ పోగువెట్టింది. ఒకసారి అద్దంలో చూసు కుంది. ఒకసారి గడియారంవంక చూసింది. మూడుగంటలైంది. ఆ బహుళపక్షరాత్రి అప్పుడే చంద్రోదయమైంది. విద్యుద్దీపాలా ర్పారు. సూట్ కేసు చేతబుచ్చుకుంది. మెల్లి గా గదిలోంచి సావిట్లోకి వచ్చింది. సావి ట్లోంచి నడవలోకి వచ్చింది. నడవతలుపుతీసి బయటికివచ్చి మళ్ళీ తలుపుదగ్గరగా వేసింది. మెట్లుదిగి వీథిలోకి వచ్చింది. చకచకానడిచి రైలుస్టేషనుకెళ్ళింది.

౬

విశ్వంభరలో ఇప్పుడు మనోహరంపేరట ప్రేమగీతాలు పడుతున్నాయి. అవి చెన్నపురి వాసనలు వెదజల్లుతున్నాయి. కవితాలోకం లో ఆమెపేరు తరచు వినవస్తోంది. పట్నాల్లో నే కాకుండా పల్లెటూళ్ళల్లోకూడా మనోహ రం ఆధునికాంధ్రకవయిత్రులలో అగ్రగణ్యు యనుమాట అందరిచెవుల్లోనూ పడుతోంది. ఆమెపద్యాలు ప్రచురించటంమూలంగా 'వి శ్వంభర'కు దేశంలో వ్యాప్తిగలిగి చందాదా రులు విరివిగాచేరుతున్నారు. విమర్శకులు ఆమె పద్యాల్లోకల నవ్యత, సారస్యం ఇతరపత్రికల ముఖంగా లోకానికి తెలియజేస్తున్నారు.

అవ్వాళ అది జనవరి అయిదోతేదీ. సెం ట్రలుస్టేషన్లో వాల్టేరుపాసెంజరువచ్చిఆగింది. సాయంత్రం నాలుగున్నరకు కుడిచేతిలో ''వి శ్వంభర'' జనవరి సంచికను పుచ్చుకుని ఎడం

చేత్తో ఎడంబుజానికే మూడేళ్ల కుర్రాణ్ణెత్తుకుని ఒక వ్యక్తి రైల్లోంచి దిగాడు. బస్సులో ఎక్కి మైలాపూరుకి టిక్కట్టు పుచ్చుకున్నాడు. ఆమనిషికి గడ్డంమాసింది. ప్రయాణపు బడలిక ముఖంలో కనబడుతోంది. ఎంతో దీనంగా వున్నాడు. కోటుతొడుక్కున్నాడు. గుండీలు పెట్టుకోలేదు. పట్నానికొక్కొత్తమనిషి. అని అతని చూపుల్నిబట్టే తెలుసుకోవచ్చు.

మైలాపూరులో కారుదిగి వీళ్లనీ వాళ్లనీ అడిగి తెలిసికొని "విశ్వంభర" కార్యాలయం చేరుకున్నాడు. కాని అప్పటికే రాత్రి ఏడు గంట లవటంచేత మూసేసుంది. అక్కడో పెద్దమనిషుంటే ఆయన్ని "ఇదిగో చూడండి ఈవిశ్వంభర పత్రిక సంపాదకుడు మ. చంద్రమౌళిగారట. వారినివాసమెక్కడో చెప్పగలరా?" అని అడిగాడు. ఆపెద్దమనిషి చాలా మంచివాడు, నిదానస్థుడు కాబట్టి ఈవ్యక్తిని వెంటబెట్టుకొని "శారదాభవనం" దగ్గిరికి తీసుకువెళ్లాడు. "ఇదేనండి చంద్రమౌళిగారి వాసగృహం" అని చెప్పి వెళ్లిపోయాడు. వీధి గేటు దగ్గరగా వేసుంది. వాకట్లో బంట్రోతు కునికిపాట్లు పడుతున్నాడు. వాడితో చెప్పేదేమిటని అగంతుకుడు చప్పుడు చేయకుండా గేటు తీసుకు లోపలికి ప్రవేశించాడు. బుజం మీద పిల్లాడు బుజంమీదే నిద్రపోతున్నాడు.

గేటు దగ్గిర్నుంచి మందిరద్వారం దగ్గిరికి తీసుకువెళ్లే దారి కిరుప్రక్కలా పూలతోటలున్నాయి. నైట్‌క్వీన్ వాసనలు వెదజల్లుతోంది. భవనంలో విద్యుద్దీపాలు వెలుగుతున్నాయి. ఆవరణలో ప్రవేశించిన వ్యక్తి ముందుకు పదిగజాల మేర నడిచాడు. అక్కడాగాడు. అతన్ని ఆపిన దొక మనోహరదృశ్యం. దారికెడంచేతివైపున పూలతోటలో అశోకవృక్షంకింద, ఎలిక్ట్రిక్ బల్బుల కాంతిలో, మెరుస్తూ తళ్తళ్లాడుతూ యిద్దరు నవనాగరికులు ఒకపురుషుడు, ఒక స్త్రీ. స్త్రీ ఒకమృదు ధవళశయ్యపై పడుకునివుంది, ఆమెప్రక్కనే ఆపురుషుడు కూర్చున్నాడు—ఒకచేయామెను దాటవేసి, రెండవచేతితో ఆమె కోమలహస్తమునుబట్టి, ఆమె చిరునవ్వుమోముపై దృష్టినిలిపి, ఆమెతో ఎదో మాట్లాడుతున్నాడు—అదృశ్యంచూసి అగంతుకుడు చకితుడయాడు. అవి అతనికి పరిచితముఖములే. "కానీ ఏం మాట్లాడుతున్నారో విందాం, రానేవచ్చాం గదా, ఇంతలో తొందరెందుకు?" అనుకుని పూలచెట్లచాటులనుండి నాలుగడుగులు పక్కపక్కలనే నడిచి తీగపొదచాటున ఒదిగి నుంచున్నాడు.

"మనోహరం! మనమిద్దరం మళ్లీ యీజన్మలో కలుసుకోగలుగుతాం, ఇల్లాసుఖిస్తాం అని నే నెన్నడూ అనుకోలేదు స్మా."

"అవును, ఎల్లాఅనుకుంటాం? జీవితంలో వచ్చే అనుభవాలు మనతో చెప్పివస్తాయి గనుకనా. నాభర్తపోతాడు; నాకింత చిన్నవయస్సులోనే వైధవ్యంవొస్తుంది అని, అంతమంది వైవద్య శిఖామణులతో మాతాతయ్య ఆలోచించాడుగదా, ఒక్కడైనా చెప్పగలిగాడా? అందాకా యెందుకు, మౌళీ! ఇప్పుడింత సుఖంగా వున్నాంగదా, రేప్పొద్దున యేం అవాంతరమొస్తుందో నువ్వుచెప్పగలవా? అందుకనే, ఎప్పటికి తగిన యెత్తు అప్పటికివేస్తూ తననెత్తిమీద పడవలసినవిగూడా నమ్మకంగా ఇంకోడినెత్తిమీదికి తోస్తూ కాలంగడుపుకు వచ్చేవాడే ఈలోకంలో సుఖపడతాడనుకుంటాను."

"అసలీప్రపంచకంలో నిన్ను ప్రేమించిన వాళ్ళలో మొట్టమొదటివాడను నేనేఅనుకుం

కొరవకు ఈసంచికలో ౫౦-వ పేజీ చూడుడు.